

Az üzlet – az üzlet

Kétségtelenül Az elnök emberei című amerikai film volt a hét televíziós eseménye. Alan J. Pakula mester munkája már majdnem tíz éve elkészült — de mai élvezetességét nem kérdőjelezném meg. Nem azért, mintha az évtizeddel ezelőtti, az Egyesült Államokban is — enyhén szólva — szokatlan elnökbukás részletei még mindig annyira izgatnának bennünket. Ez a film nem annyira a Watergate-ügyről szól; inkább egy szakmáról, melyet úgy nevezünk: újságírás. Pontosabban arról a változatáról, melyet amerikai stílusú újságírásnak szoktunk nevezni. Melyről tudjuk, amit tudunk: hogy kifinomult és kevéssé finom módszerei, mesterségbeli fogásai vannak, de (vagy: mert) üzlet ez (is) a javából.

Wisinger István okosan megírt „háttéranyagából” (műsorújság), de korábbi tévés és nem tévés tudósításokból is ismerjük a Washington Post viszonylag fiatal munkatársainak karrier-történetét. Carl Bernstein és Bob Woodward valószerűleg passzióból folytatják a mesterséget; biztosan nem azért, hogy megéljenek. A Watergate-botránnyról szóló könyveik jó üzletet jelentettek, nagy élet- és szakmai ka-

landjuk több millió haszonnal zárult. Ha figyelembe vesszük még a következőket: 1. az akkor minden tekintetben (politikailag, erkölcsileg, anyagilag) bukott Nixon ma vidáman sétálkál a világban és „magánlátogat” államföket — nyilván az azóta ismét dugig telt „magánkasszájából”; 2. pártja, a Republikánus Párt virul, Reagan személyében éppen (újra)választandó elnököt ad az Államoknak; 3. a Watergate-betrőlés apropóján a két újságíró „nyomozásait” igen csak megtámogatták a legfelső körökből kiszivárogtatott információk. A Washington Post és zszurnalistái valószínűleg szimpla eszközül szolgáltak. Nos, ha ezeket figyelembe vesszük, ilyen idő- és térbeli távolságból akár komikus rabló-pandúrnak, amolyan politikai játszódósnak is láthatjuk a dolgot.

Az elnök emberei mégis izgalmas film. Mert hatásosan állítja elénk egy sajátos szakma ottani természetrajzát. A két újságíró — a történeteknek ebben a kezdeti szakaszában — egzisztenciális küzdelmet vív. A megjelenséért harcolnak, nehogy az utcára kerüljenek. A lehető legtöbbet préselik ki magukból (és másokból, eszüközben nemigen válogatva), hisz az üzlet törvényei

engesztelhetetlenek. Ha nem szállítják újra és újra a leleplező és bizonyított tényeket, információkat, a sztorit leveszik a címlapról, őket pedig a foglalkoztatottak listájáról. Ha tévednek, hamis nyomon járnak, szakmailag ellehetetlenülnek. A film jól érzékelteti, hogy a tények utáni hajszája motorja nem annyira az igazságkereső indulat, hanem rideg mesterségbeli-üzleti mechanizmusok szorítása.

A két sztár, Robert Redford és Dustin Hoffman mestertien rajzolnak portrékat: a tétre, befutóra dolgozó újságírók szükségképpen szimplifikáló arcképeit. Akiknek nincs módjuk törődni az útjukba kerülő emberekkel, életkekkel, magán-konfliktusokkal. Mindazok akikkel kapcsolatba kerülnek, pusztán információforrásként léteznek számukra. Használni kényszerülnek őket, mindenáron.

Pakula filmje „jól megcsináltsága” ellenére sem úgynevezett művészi értékekkel hat. Sokkal inkább információértékével. A (nálunk is) legendáriummal rendelkező amerikai újságírás vonzó és tisztító vonásait viszonylag elfogulatlanul megmutató munka ez. És egyszersmind — bizonylani — jó üzlet.

Sulyok Erzsébet

Eco-morál

A cím, bevallom, teljesen önhatalmilag, elkövetett szóalkotás. A rádió gazdasági magazinjának, az Eco-morának analógiájára született, ám egy másik, szintén rendszeresen jelentkező műsor múlt héten szerdán hallott darabjának apropóján: a Kossuth adó délután öttől sugárzott, Cseppből a tenger... című adása után. Melynek beharangozájában többek között ez is olvasható volt: „...erkölcsi normákban kell megfogalmazni a gazdaság nagyvonalú szabályszerűségeit”.

Erkölcsi normákban, szóval morálisban. Az e sorok írójához hasonló bölcsész, de talán még az átlagos magyar értelmiségi is hajlamos arra, hogy (idővel) annyit ugyan belásson: a gazdaság valóban a kézzel fogható dolgok világa, viszont — közgazdaságdivat ide, gazdaságközpontú politika oda — mégiscsak túlzottan távolinak és tulajdonképpen idegennek érezze e terület sajátos problematikáját jellegzetes szakszókincsével, már-már rituális mindenhatóságával és persze józan ésszel el nem tagadható rendkívüli, sőt, (kulcs)fontosságával együtt. Hogy miért? Az ok roppant egyszerű: aki nem szakember, rendszerint a bérék és az árak fölöttébb mindennapi, de annál gondterhebb relációiban találkozik a gazdaság hétköznapi „viseletével”. Ez az öltözködés pedig minden, csak nem közömbösségre készítő. Indulatokra, érzelmekre annál inkább.

Ez volt az a — rendkívül ügyesen megragadott — „közös pont”, ahonnan a Cseppből a tenger... már említett legutóbbi adása indított. Antal László közgazdász műhelyébe látogatva a szerkesztő-műsorvezető Mihancsik Zsófia alanyát rögvést a nem közgazdász alaphelyzetbe juttatva kérdezte — arról, mi is jutna eszébe tudomány tárgyáról, ha az nem tu-

dományának tárgya lenne. Iven kérdésfelvetésre, és persze a megfelelő reakcióra, csakis olyan intellektus lehet alkalmas, amilyennek Antal Lászlót e látszólag röpké, de annál tanulságosabb félóra alatt megismerhettük. Azzal kezdte, amivel mindnyájan — nem szakemberek — kezdhethünk: az indulatokkal. Amiket a gazdaság ama bizonyos hétköznapi viselete szinte állandóan indukál, s amiket oly nehéz racionalizálni.

A közgazdász arról is beszélgetett ezután az igen jól képzett műsorvezetővel, miként képes indulatait felül-emelkedni. Ehhez először, tudjuk, tisztában kell lenni az indulat tárgyával. Jelen esetben ez — maradvia a tipikusnál — legyen mondjuk az úgynevezett második gazdaság, az az, ami belőle kővetkezett. Össztársadalmi méreteken és éppen mostanság különösen nagy felzúdulást káltva. Igen, az aránytalanul megnövekedett jövedelmekre és jövedelemkülönbségekre gondolt, magyarán a sok magyar újmíllomos körül kialakult helyzet. De nemcsak rájuk. Hiszen egész erdőnyi jelenségrengeteg áll mögöttük és körülöttük, s röpke harmincperc alatt ilyen differenciált mélységekig eljutni még akkor is figyelemre méltó dolog, ha Antal László feltéhetően egyáltalán nem mondott el mindent véleményéből ez ügyben. Am amit igen, annak lényege annál rokonszenvesebb volt, minél messzebbre távolodott a közgazdász „szakmai-hivatalos” nézőpontjától. S szerencsére elég messzire távolodott: például addig a véleményem szerint kardinális jelentőségű megállapításig, hogy amíg nincsenek „kon-szolidált játékszabályok” (így fogalmazott) a néhány éve legálissá tett, s a felgyorsult reformfolyamatot következtében tovább liberalizálódó

gazdasági tevékenységekben, addig még az is érthető, ha egyesek akár erős kézzel is kiáltanak olykor és — a lényeg! — „gazdasági morál is kell, mert amíg nincs, a gyanvakv és a félelem az erősebb.”

Igen: ha objektíve nincs is igazuk azoknak, akik a megnövekedett gazdasági mozgásterek bizonyos „kinövéseit” látva már-már anarchisztikusan felháborodottak, logikus ez az indulatos reakció-sor is. (Ki nem „esik kísérésbe” e téren, látva ezt-azt?) Egy dőnhet el a kérdést — mondta a magát ironikusan „felvilágosult abszolútistának” (szerintem: „csak” demokrata) nevező közgazdász. Az, ha semmi sem korlátozza az ember szabadságjogait. Ha a reform gazdasági racionalizáló hatásait nem ráerőltetni akarták az emberekre (ilyesmből már elégük van), hanem egy „alulról felfelé történő építkezés” hoz létre majdan egy másfajta gondolkodásmódot. Demokrata logika — mondta erre az öklejtésre Mihancsik Zsófia. (Régen örültem jobban riporteri közbeszólásnak, mint ennek a közbevetett mondatocskának.) „Nem az újat megszokni nehéz, hanem a régit elfeledni, megtagadni” — így a közgazdász.

Íme az eco-morál, remélem, érzékelhetően. Ha a gazdasági törvényszerűségek az emberi „fölföltés-én”, vagyis a morál normáival találkoznak — még a bölcsész vagy akár az átlag-értelmiségi is talán másképp lát és él meg dolgokat — s akár másként is bosszankodik, ha szabályozókról, bér- és árrendszerről, anyaggazdálkodásról, sőt, uram bocsá, hatékonyaságról és cse-rearányromlásról hall. Ha — találkozik a kettő. És hátha. Egy közgazdászt már hallhattunk, aki talán cseppként lehet tenger is. És ki tudja, hány társa lehet?

Domonkos László

„Nyílt nap” tapasztalatai

Soha ilyen forgalom nem volt még a megyei közlekedési felügyelet nyílt napjain, mint a legutóbbin. A korábban Autófelügyelet néven ismert szervezet valamennyi dolgozójának volt mit csinálnia a kommunista műszakban. Tapasztalataikból — úgy véljük — érdemes közreadni egy csokorra való, hiszen nem csupán a járművek műszaki állapotát, hanem az üzemeltetők gondosságát is jellemzik az adatok, a következtetések.

*

Azzal a lehetőséggel, hogy járművét következmények nélkül viheti vizsgára, 54 személygépkocsi tulajdonosa élt. Közülük 23-an eshettek gondolkodóba, hiszen a műszaki vizsgálat számukra kedvezőtlen eredményt hozott: 12 kocsi alkalmatlannak bizonyult, 11-nek pedig csak két hónapra érvényesítették volna a forgalmi engedélyt. De hát ez a vizsga nem járt ilyen következménnyel. Csak a figyelmeztetéssel: a kocsi félrendszerét nem árt műszerrel is ellenőriztetni időnként, s nem biztos, hogy amelyik fém száraz úton jól fog, az csúszós aszfalton is időben lelassítja az autót. A másik két gyakori „bukató ok” a kormány és a világítás hibája volt. Persze, nem minden kocsinál... Két olyan tulajdonos kapta meg néhány nappal ezelőtt a közlekedési felügyelet elismerő levelét és vele a megyei közlekedésszolgálat tanács jutalmát, aki példásan karbantartotta járművét. Papp Gyula (Füredi utca 9.) 1973-as évjáratú S 100-as Skodája és a vásárhelyi Horváth Ferenc 1970-ben gyártott 850-es Fiatja korát meghazudtoló műszaki állapottal dicséri gazdáját.

*

A közlekedési teherautók a nyílt napon jobban vizsgáztak, mint a magánkézben levő gépjárművek: 34-ből hét nem kaphatta volna meg az azonnal érvényesítő pecsétet. Úgy látszik, a vállalatok nagyobb figyelmet fordítanak járműveikre. Jó példa a forráskúti térség, ahonnan szűrést közben küldték be a teherautókat a nyílt nap önkéntes vizsgájára.

Ugyancsak önkéntes vizsgára invitálták a gépjármű-szemlevezetőket is, több nagyvállalattól külön levélben is. Am csak az olajosok éltek az alkalommal. (Macsek István meg is nyerte az elmé-

leti és gyakorlati versenyt!) Az MHSZ-tól és az autókлубtól 14. jogosítvánnyal még nem rendelkező tanulóvezető ült volán mellé, s töltött ki tesztlapot a nyílt napon. Ők — az úgynevezett „nehéz esetek” — mindaddig azért nem kapták meg vezetői engedélyüket, mert a vizsgán elbuktak vagy nem engedték őket vizsgázni sem. Egyelőre: S ha bárki úgy vélné, az önkéntes vizsgázatás a tanulók alkalmatlanságát igazolta, nos, akkor el kell oszlattunk a tévedést. A felügyelet vizsgabiztosai úgy vélekednek, inkább az oktatók módszerein kellene változtatni!

*

A közlekedési felügyelet nyílt napján műszaki, üzemeltetési kérdésekről is konzultálhattak az érdeklődők. A szakmai tanácskozássra négy nagyvállalat, s tíz magántaxis és -fuvarozó tartott igényt — az előző kommunista műszakon nem volt ekkora az érdeklődés. A legutóbbi arra is bizonyosság hát, hogy érdemes szabad szombatokat áldozni. Ezúttal a bevétel a szakszervezet anyagi biztonságát növeli a Csongrád megyei Közlekedési Felügyeleten.

P. K.

Egy aranyérem története

Nem fordult még elő a fodrász—kozmetikus versenyek történetében, hogy vidéki versenyző abszolút első helyet szerezzen. Büszkének lehetünk rá, hogy Szegedről törték meg a jeget. Samu Ilona, a Szegedi Fodrász Vállalat dolgozója a nappali és színházi kikészítés kategóriában és az összetettben is aranyérmes lett.

— Mióta dolgozik a szakmában?

— 1982-ben végeztem, azóta vagyok kozmetikus.

— Gondolom, nem az első versenye volt.

— Nem, először 1982-ben az Alföldi Kupáért indultam, összetettben ötödik lettem, s a következő évben ugyanott csak kilencedik. A tavalyi országos bajnokságon a színházi kategória tizenegyedik helyét szereztem meg.

— Hogy zajlik le egy ilyen verseny?

— A csepeli Sportszarnokban gyűlekeztünk, majdnem hatvanan. Sorsolással kaptuk a helyet. Először a nappali sminket készítettük el, „gongra” indult a munka. Negyvenöt perc alatt kellett a modellt „elvarázsolni”. Persze, előtte alaposan megnéztük, nem működött-e versenyidőn kívül valamit az arcon. A színházi sminket másnap csináltuk, ehhez ötvenöt perc állt rendelkezésünkre.

— A versenykiírásban szerepel, mi lesz a döntés alapja. Hogyan értékel a zsüri?

— Mindenekelőtt az összehatás a fontos. Hogy a smink megfelelően a modell egyéniségének, a divatirányzatnak. Számít az igényesség, a munka tisztasága.

— Sokk függ tehát a modelltől.

— Hát, nem hátrány, ha a modell szép, ha szabályos az arca, nem kell korrigálni semmit. Nekem szerencsém van: Sebők Gabriella, a Radnóti Gimnázium tanulója kiváló modell. Nyugodt is, szép is, könnyű festeni, és „el tudja adni” a munkámat.

— Nagy versenyek előtt fontos „edzeni”. Önök hogyan készültek?

— Három hónappal előtte kezdődik a felkészülés. A smink vonalát kell előre kialakítani és tökéletesen begyakorolni. A színek az utolsó pillanatban is változhatnak, változtak is...

— Milyenre?

— A nappali festésem barna-sárga-zöld, a színházi piros-fekete-sárga lett.

— És mi most a divat?

— A diszkrét, halvány, nem kihívó smink, a pasztell színek. És az egyéniségnek megfelelő vonal...

— Az elmaradhatatlan sztereotípiák: mit ajánl azoknak a nőknek, akik otthon „saját kezűleg” kívánnak megszépülni?

— Egyszer azért keressek fel kozmetikust... Majd ő kitalálja, elmagyarázza, mi áll jól, mit kell korrigálni.

Samu Ilona jövőre már mesterversenyzőként indulhat. Várjuk a további sikereket...

Regős Éva

Hallottam, hogy...

... tűz ütött ki Tarjánban a Murányi utca 24/B-ben. Ilyenkor szokás szerint mindenki jól, jobban és a legjobban informált. Tűz gyanánt terjedt a hír is saájrló saájra. Tudni vélték, hogy robbanás történt, mert szivárgott a sült és a felgyülemlett gázt a csengő szikrája robbantotta fel. Mások szerint késve érkezett a rohammentő. Tragédia történt az biztos — hallottam olyan-
tól, aki „látta” az esetet.

En csupán annyit mondhatok, hogy a kisfiam és kispajtása vette észre játekuk hevében az ablakon szivárgó füstöt. Ettől kezdve aztán ment minden a maga rendjén: kihívták a tűzoltókat és a mentőket, azok kiszáratva jöttek is. A pirosautósok természetesen munkához láttak, a fehér kocsi pedig — szerencsére — üresen távozott!

A történetekről kérdeztem a tűzoltóságot. Ime a pon-

tos információ: tegnapelőtt, vasárnap délután fél kettő előtt egy perccel kapták a jelzést a parancsnokságon. A helyszínrre érve már nyitva találták a 13-as lakás ajtaját, amelyre az egyik szomszéd feszített föl. A kisebb szobában keletkezett tüzet a szabályosan felállított, de bedugva felejtett vasaló sugárzó hője okozta. Előbb a terítőkaptak lángra, majd a földön heverő gyerekjátékok s végül minden, ami éghető. A hatalmas melegtől kiolvadt a radiátóról, amelyből tódult a víz. Végül is ez áztatta el az alsó lakásokat, ugyanis a tűzoltók kizárólag porral és halon gázzal oltottak! A szoba teljesen kiégett, a kárt 30 ezer forintba becsülik. A vizsgálat természetesen még folyamatban van.

A tulajdonos családjával a tanyájukon töltötte a vasárnapot. Feledékenységük sokba került!

— ács —